Editorial

Vážení čtenáři,
letošní monotematické číslo jsme věnovali biologickým invazím – extrémně zajímavému tématu, které zasahuje do širokého spektra biologických oborů. Snažili jsme se tuto v mnoha ohledech složitou, nezřídka kontroverzní problematiku představit z různých úhlů pohledu, ukázat názorové směry. Jde o téma rezonující ve společnosti a především poslední dobou i téma politické – proto považujeme poznání biologických invazí a pochopení vzájemných, mnohdy skrytých propojení a souvislostí za zásadní. Invaze ze své podstaty narušují dosavadní řád a stabilitu a přestože jen menší část nepůvodních organismů má významně negativní dopad na ekosystémy, jsou zodpovědny za extinkce řady vzácných druhů i obrovské ekonomické škody.

Na druhou stranu je třeba mít na paměti, že i nepůvodní druh se zcela prokazatelným negativním dopadem na přírodu může přinášet hospodářský, estetický, zdravotní nebo jiný užitek. Proto bývá jeden a týž organismus často vnímán odlišně, ba protikladně, různými skupinami – přírodovědci, ochranáři, lesníky, myslivci, laickou veřejností… Nepůvodní a zejména pak invazní organismy jsou každodenní realitou. Je třeba nejenom předvídat a odhadnout, kdy mohou způsobit nenapravitelné škody, ale alespoň některým z nich i předcházet.

Chtěli bychom toto číslo Živy věnovat památce dvou významných osobností naší vědy, které se na výzkumu biologických invazí podílely – ekologovi Vojtěchu Jarošíkovi a botanikovi Janu Sudovi.

Jan Votýpka, Jana Šrotová a Petr Pyšek

Petr Pyšek

Charles Elton a jeho šedesátiletá kniha

Z osobností spojených s počátky invazní biologie nelze opomenout Charlese Eltona – přestože někteří současní badatelé považují jeho vliv za přeceňovaný, většina v něm dodnes vidí otce zakladatele studia biologických invazí. Nelze mu totiž upřít, že byl první, kdo v moderní době daný jev pojmenoval a popsal. Že trvalo dalších zhruba 20 let, než tento problém věda znovu uchopila, je věc jiná.

Charles Sutherland Elton (obr. 2 a 3) se narodil 29. března 1900 v Manchestru (otec byl literární vědec, matka psala knihy pro děti). Zemřel 1. května 1991 v Oxfordu, se kterým spojil celou svou vědeckou dráhu. Vystudoval střední školu Liverpool College (stejně jako později např. John Lennon), poté zoologii na New College v Oxfordu, kde graduoval r. 1922. Sám sebe považoval za ekologa, a jak uvádí Encyclopaedia Britannica, jeho ambicí bylo „to turn natural history into science – the science of ecology“ (přeměnit popisné zkoumání přírody ve vědu zvanou ekologie). Jako každý byl ovlivněn velkými přírodovědci doby své i minulé, kromě Charlese Darwina např. Julianem S. Huxleym, pro něhož pracoval jako asistent při expedici na Špicberky.

Eltonův celoživotní zájem o populace a jejich dynamiku se začal rodit již za studií. V letech 1926–31 působil jako konzultant společnosti obchodující s kožešinami a přitom studoval populační cykly lumíků, sněžných zajíců a rysů a vztah dravec–kořist. V pouhých 27 letech vydal dnes klasickou knihu Animal Ecology (Ekologie živočichů), díky které je považován za zakladatele populační ekologie živočichů. Mimo jiné definoval tzv. eltonovskou niku, vymezenou na základě funkčních vlastností zvířat, které určují jejich postavení v trofické struktuře společenstva. V r. 1932 se stal prvním editorem nově založeného Journal of Animal Ecology. Po druhé světové válce zahájil ekologické studie ve Wytham Woods poblíž Oxfordu (obr. 6), které prováděl 20 let –

1 Pro invazní biologii základní dílo Charlese Eltona, vydané r. 1958
2 Charles Elton při kladení pastí v Bagley Wood blízko Oxfordu (1926)

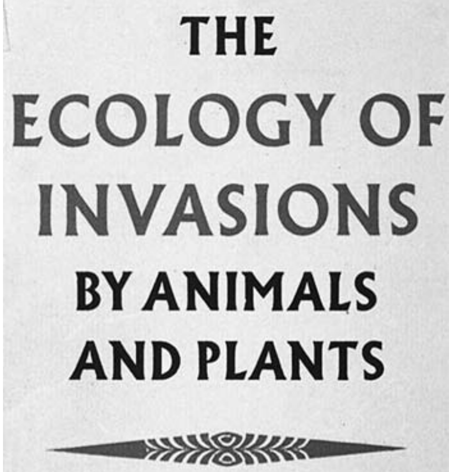

© Nakladatelství Academia, SSČ AV ČR, v. v. i., 2018. Přetisk článků včetně obrázků se výslovně zapovídá. Veškerá práva včetně práva reprodukce jsou vyhrazena.